לעשות לרבו. נראה מסוס דהוליכו בלשון ביאה-ויבא הביאה" קל דייק נמי לעשות לרבו ככה: **באותה** שעה באתה דיוקנו של אביו. כתב רבינו משה הדרשן ואין לזה מאבי הבית [שם בבית דמשמע דוקא מאבי הבית] לא היה שם מכלל דאיש אחר שלא מאבי הבית כלומר חלוק ומופלג מאומת אבי הבית היה שם וזהו דמות דיוקנו של אביו והימה קלת מבלן דבראיה לו בחלון? ושמא מדכתיב בבית דמשמע בבית לא: **איתשיל** נמי אחריך ואע"ג דלא ניחא ליה. ותימה הלא לא היה יכול ליטול על גדרו כי אם מדעתו של פרעה כמו ההוא מעשה לדקיהו וגוכדנצר דמייתי התם "מיהו מהכא משמע דהוה בפניו דאמר בפ' ר' אליעזר בנדרים (דף סה.) המודר הנאה מחברו אין מתירין לו אלא בפניו פי' בפניו ואפילו בעל כרחו ומיהו תימה דהנודר על דעת חבירו ומאמר מתירים לו אלא מדעת חבירו ומאמר אוקמיה במאמר דגיזוז בעלמא שגיזמו כך מיהו לא היה יכול ליטול עליו אי לא ניחא ליה לפרעה: והיו

[נדרים סה.]

[ע"ל דהא]

[ע"ל אבל בחלון היה]

תורה אור

*לא כדרך שחלוקין בחומש הפקודים חלוקין באבני אפוד אלא כדרך שחלוקין 'בחומש שני' כיצד: בני לאה כסידרן, בני רחל אחד מבאן ואחד מכאן ובני שפחות באמצע ואלא מאי אני מקיים "כתולדותם"? כשמותן שקרא להן אביהן ולא כשמות שקרא להן משה: ראובן ולא ראובני, שמעון ולא שמעוני, דן ולא הדני, גד ולא הגדי תיובתא דרב כהנא תיובתא, ואלא מאי "והחציו"? תנא חציו של מזל הר גריזים מרובה מחציו של הר עיבל מפני שלוי למטה ארבה מפני שלוי למטה בצדי לה: הכי קאמר אף על פי שלוי למטה בני יוסף עמהם שנאמר "וידברו בני יוסף לאמר מדוע נתתה לי נחלה גורל אחד וחבל אחד ואני עם רב. ויאמר אליהם יהושע אם עם רב אתה עלה לך היערה" אמר להן - לכו והתבאו עצמכם ביערים שלא תשלוט בכם עין הרע, אמרו ליה - *ורעיה דיוסף לא שלטא ביה עינא בישא דכתיב "בן פורת יוסף בן פורת עלי עין" ואמר ר' אבהו אל תהי סורא "עלי עין" אלא עולי עין רבי יוסי בר' חנינא אמר מהכא "וידגו לרוב בקרב הארץ" מה דגים שבים מים מכסין עליהן, אין העין שולטת בהן אף זרעו של יוסף אין העין שולטת בהן: הני חמשים אותיות, חמשים נכי חדא הויין? א"ר יצחק - יוסף הוסיפו לו אות אחת שנאמר "עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים" מתקיף לה רב נחמן בר יצחק בתולדותם בעינן? אלא כל התורה כולה "בנימן" כתיב והכא "בנימן" שלם כדכתיב "ואביו קרא לו בנימין". *אמר רב חנא בר ביזנא א"ר שמעון חסידא: יוסף שקידש שם שמים בסתר הוסיפו עליו אות אחת משמו של הקב"ה, (ה) יהודה שקידש שם שמים בפרהסיא נקרא כולו על שמו של הקב"ה? מאי היא דכתיב "ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו" א"ר יוחנן מלמד ששניהם לדבר עבירה נתכוונו "ויבא הביתה לעשות מלאכתו": *רב ושמואל חד אמר לעשות מלאכתו וחד אמר לעשות צרכיו נכנס "ואין איש מאנשי הבית וגו'" אפשר בית גדול כביתו של אותו רשע לא היה בו איש? תנא דבי ר' ישמעאל אותו היום יום-חגם-היה, והלכו כולן לבית עבודת כוכבים שלהם והיא אמרה להן חולה היא אמרה אין לי יום שיזקק לי יוסף כיום הזה "ותתפשהו בבגדו לאמר וגו'" באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון-אמר לו: יוסף, עתידין אחיך שיכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם רצונך שימחה שמך מביניהם ותקרא רועה זונות - *דכתיב "ורועה זונות יאבד הון" מיד "ותשב באיתן קשתו" א"ר יוחנן משום ר' מאיר ששבה קשתו לאיתנו "ויפזו זרועי ידיו" נעץ ידיו בקרקע ויצאה שבבת זרעו מבין ציפורני ידיו, "מידי אביר יעקב" מי גרם לו שיחזיק על אבני אפוד אלא אביר יעקב, "משם רועה אבן ישראל" משם זכה ונעשה רועה שנאמר "רועה ישראל האזינה נוהג כצאן יוסף" תניא היה ראוי יוסף לצאת ממנו י"ב שבטים כדרך שיצאו מיעקב אביו שנאמר "אלה תולדות יעקב, יוסף" אלא שיצא שבבת זרעו מבין ציפורני ידיו ואעפ"כ יצאו "מבנימין אחיו וכולן נקראו על שמו שנאמר "ובני בנימין בלע ובכר ואשבל וגו'" בלע שנבלע בין האומות ובכר בכור לאמו היה ואשבל ששבאו אל נרא שגר באכסניות נעלמן שנעים ביותר "אחי וראש-אחי הוא וראשי הוא מלפים וחלפים-הוא לא ראה בחופתי ואני לא ראיתי בחופתו ואבך שירד לבין אומות העולם אב" וארד *שפניו דומין לוורד א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן בשעה שאמר לו פרעה ליוסף "ובלעדיך לא ירים איש את ידו וגו'" אמרו איצטגניני פרעה-עבד שלקרו רבו בעשרים כסף תמשילהו עלינו? אמר להן גנוני מלכות אני רואה בו, אמרו לו א"כ יהא יודע בשבעים לשון, בא גבריאל ולימדו שבעים לשון, לא הוה קגמר, הוסיף לו אות אחת משמו של הקב"ה ולמד - שנאמר "עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים" (שפת לא ידעתי אשמעו) ולמדך כל לשונא דאישתעי פרעה בהדיה אהדר ליה, אישתעי אינו בלשון הקדש לא הוה קא ידע מאי הוה אמר, א"ל אנגמרי, אנמריה ולא גמר אמר ליה אישתבע לי דלא מגלית, אישתבע לו, כי א"ל "אבי השביעני לאמר א"ל זיל איתשיל אשבועתך" אמר ליה ואיתשלי נמי אדידך? ואע"ג דלא ניחא ליה א"ל "עלה וקבור את אביך כאשר השביעך" הוה מאי הוא דתניא היה ר"מ אומר כשעמדו ישראל על הים היו שבטים מנצחים זה עם זה, זה אומר-אני יורד תחלה לים, וזה אומר-אני יורד תחלה לים, קפץ שבטו

כח א ב מיי' פ"ט מכל' כלי המקדש הל' ט וט"ס בכ"מ:

רש"ל

[נ"ל מאבי הבית היה]

[נדרים סה.]

[ע"ל דהא]

נוסח

גירסת מ"ר יוסף [ה מ"ר] ביה דינא ר"מא

ע"ב

נוסח/מדבר

הגהות הב"ח

(ה) גמ' יהודה שקידש. ר"ב ע"ל בפ"ק דף י ע"ב:

תוספות שאנץ

ואין איש מאנשי הבית יש במדרש שבבת יוסף עצמו ולא מצא מעשה של איש שלא הדה לו מלה שמצא עצמו שממום: שגר באכסניות בארץ נכריה: מלים מפרש בתנחומא שהיה פיו כשל אביו בהלכות שקבל משם דבר: אשתעי אידי בלשון הקדש. צ"ע אי הוי ע' לשון הדש מלשון הקדש דהא הכא לא הוה ידע ליה ואמר בסוכה שע' פרים שמקריבין בחג הסוכות כנגד ע' אומות הדש מישראל ואמר נמי בסדר פגרים דמונה ס"ה משפחות בישראל וע' באומות היינו דכתיב כי אם המעט ה' משפחות מעם מכל העמים:

נוסח

יוסף נמד שבעים לשון ע"ל: תוספת אות ה' ואו

נוסח

מה תנאים מי היה הראשון לכנס נתוך הים בקריעת ים סוף

* סדר בחומש הפקודים (ראה) ראובן שמעון לוי יהודה יששכר זבולון בנימין דן נפתלי גד אשר יוסף

* לתולדותם - סדר חומש שני: ראובן שמעון לוי יהודה יששכר זבולון בנימין דן נפתלי גד אשר יוסף

* סדר גריזים הרים ברכה ראובן שמעון לוי יהודה יששכר יוסף בנימין

* מרובה מחציו כו'. והייט דקאמר "והחציו" אל מול הר עיבל "החציו" - ממוצעו שבחציו: מפני שלוי למטה. זקני כהונה ולויה היו עם הארון בין שני ההרים כדלקמן: כל שכן דבלרי לה. חציו של הר גריזים שהרי שבט לוי מהן היה: אלא הכי קאמר אע"פ שבט לוי למטה. אפ"ה חציו של הר גריזים מרובה מפני שיוסף עמהן ומרוזין היו: וידברו בני יוסף וגו'. סופו דקרא "ואני עם רב אשר עד כה ברכני ה'": שני שין. שונין על הענין ואין הענין עולה עליהם: וידגו לרוב. כן ברכן יעקב למנשה ואפרים: בגיר חדא הוו. אחדן בשניה קלי: כתולדותם בעינן. כמה מכשמות אשר קרא להם אביהם: בסתר. שנתייחד עם הערוה והעמיד על עלמו וקבש את יצרו: יהודה שקידש שם שמים בפרהסיא. על היה כדלקמן: נקרא כולו. שם בן לדבר עבירה. ואמי מלאכתו תמימה: מלאכתו ממש. מלאכה: לרבו. תמימה: יאבד הון. שם טוב שהוא קשתו. שכבת זרעו: ויפזו. לשון ויפזו שהזי"ן והלמ"ד מתחלפין כמו זעקת לעקת: שנעץ אצבעותיו בקרקע. ונסמך עליהן כדי שיתיישר ויפרוד בלעדו ויעבור תוקף ילדו: מידי אבירותין של יעקב. משם זכה להיות רועה ומשם זכה להיות בחלק מחבני ישראל: רועה ישראל האזינה. כלפי שכינה נאמר: עוהג כצאן יוסף. כלפי אביו נאמר: יוסף תולדות יעקב. תולדות מיעקב כנגדן דאוי לגאת מיוסף: ואף על פי כן יצאו מבנימין אחיו. לאחן בעשרה שפיחתו מיוסף בעשר אצבעותיו: שגר באכסניא. בארץ נכריה: מופים. מפורש במדרש רבי תנחומא שהיה פיו כפי יעקב אביו בהלכות שקיבל מפם ועבר: אלטגיניטא. חכמים וחוזים בכוכבים ויודעים בחכמת המזלות: נגוני מלכות. גוזרי מלכות בחכמה גבוהה ויופי: עדות ביהוסף שמו. סיפיה דקרא שפת לא ידעתי אשמע: איתשיל אשבועתך. השאל לחכמים שיתירוה לך: תוספיזכן

[ע"ל מ"ר]

[שבת קיח:]

[ע"ל מ"ר]

[ע"ל מ"ר]

[ע"ל מ"ר